

КАФЕДРИ ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ГІМНАСТИКИ ЛДІФК — 60 РОКІВ

Костянтин Петренко, к.пед.н., доцент; **Олег Бубела**, к.фіз.вих., доцент, зав.каф.; **Аліна Сениця**, ст. викладач, майстер спорту

Історія кафедри гімнастики тісно пов'язана з історією становлення Львівського державного інституту фізичної культури. Вона була однією з перших кафедр, що почали свою науково-методичну і навчальну діяльність у 1946 році.

Після Постанови керівництва держави про створення інституту, зі східних областей України та провідних спортивних центрів колишнього СРСР на працю до Львова були скеровані досвідчені фахівці з різних видів спорту, у тому числі й гімнастики. До числа таких варто віднести старшого викладача Чистякова Л. П., викладачів Христинина В. І., Пітмикіна Д. П., Зезіну Н. В., Веселову З. О. Хорошеву О. І., Боброву Є. А. Першим завідувачем кафедри гімнастики був призначений старший викладач Лучкін М. І.

До 1950 року було сформовано стабільний викладацький склад кафедри, куди входили старші викладачі Бойко О. І., Термоз Л. В., Гончаров А. М., Мазніченко В. Д., викладачі Христинин В. І., Барков М. О., Тараканов В. І., Гончарова Г. О., Трущельов С. І., Жалей А. А.

Від 1947 до 1965 року кафедру очолював відомий в Україні фахівець з гімнастики, заслужений тренер УРСР, доцент Петро Собенко. Саме з цього часу кафедра гімнастики стає одним з провідних центрів розвитку спортивних видів гімнастики в Україні.

З 1966 до 1971 року на чолі колективу кафедри був відомий у країні фахівець з проблем основної гімнастики доцент Гелій Васильков. Його практична робота знайшла своє віддзеркалення у десятках монографій і статей, значній кількості науково-методичних розробок з питань теорії і практики фізичного виховання дошкільнят і школярів різного віку.

З 1972 року кафедру очолив Віктор Чукарін. З ім'ям цієї легендарної людини пов'язані видатні досягнення вітчизняної спортивної гімнастики (1952—1958 р.р.). Перемоги Чукаріна В. І. на Чемпіонатах СРСР, світу і двох Іграх Олімпіад 1952 і 1956 р. створили його імідж як надійного, психологічно підготовленого і стійкого лідера збірної команди країни. Лише на трьох останніх вищезгаданих змаганнях Чукарін В. І. виборов 10 золотих,

3 срібних і 2 бронзові медалі. Тільки він один на двох Олімпіадах приніс в скарбницю неофіційного командного заліку більше третини очок, здобутих цілою командою гімнастів СРСР. Досягти таких результатів йому вдалося завдяки високій обдарованості, працездатності та цілеспрямованості.

За визначні спортивні досягнення Віктор Іванович Чукарін був удостоєний найвищими державними орденами і багатьма медалями.

Чукарін В. І. одним з перших гімнастів в країні використав прогресивну на той час, але мало кому доступну методику інтенсивних і об'ємних тренувань — заняття тривалістю 3—4 години щоденно з великою кількістю елементів, з'єднань та цілих композицій, а в окремі періоди тренувального циклу і два заняття на день. Багато хто з Львівських гімнастів (Пліско В., Ткачов Б., Паршин В., Королев В., Кравченко М., Афонін В. та ін.) досягали спортивної майстерності, наслідуючи великий досвід та використовуючи його методику тренування. Ті якості, які дозволили стати Чукаріну В. І. видатним спортсменом, він прищеплював своїм учням, виховував у них найкращі людські риси.

Свій шлях у великий спорт Чукарін В. І. розпочав, коли став студентом ЛДІФК у 1946 році. Закінчив активні заняття спортивною гімнастикою у 1960 році. З цього часу все його життя було пов'язане з роботою на кафедрі гімнастики викладачем, старшим викладачем, доцентом, завідувачем кафедрою.

Педагогічні здібності Чукаріна В. І. не залишались непоміченими. Протягом багатьох років він був тренером збірної команди СРСР, тренером-консультантом провідних гімнастів країни.

Ним підготовлено близько трьох десятків майстрів спорту, членів збірних команд України і колишнього Союзу. Найбільш відомим серед них є майстер спорту міжнародного класу Сафронов В. За плідну педагогічну працю у 1972 році Чукаріну В. І. присвоєно звання заслуженого тренера України.

З 1982 року у зв'язку зі структурною реорганізацією в інституті були створені дві кафедри: кафедра основної гімнастики, комплексу ГПО і стрільби та кафедра спортивної гімнастики. Очолювали ці кафедри доценти Вячеслав Афонін та Володимир Кирилов.

Олімпійські чемпіони Б. Макуц і В. Чукарін

У 1984 році змінюється назва кафедри основної гімнастики, комплексу ГПО і стрільби на кафедру основної гімнастики. Обов'язки завідувача кафедри у цьому році були покладені на старшого викладача Сергія Трущельова.

З 1985 року кафедри основної і спортивної гімнастики об'єднуються під назвою кафедри теорії і методики гімнастики. Завідувачем кафедри було призначено доцента Кирилова В. Ю.

З 1987 до 1994 року кафедрою завідував доцент Петренко К. Г., а з 1995 до 2005 року — доцент Славик М. І. З 1 вересня 2005 року обов'язки завідувача кафедри покладені на доцента Бубелу О. Ю.

З часу заснування кафедри авторитет її, завдяки успіхам у спортивній і навчально-методичній роботі, постійно зростає. Практично з усіх кінців країни на навчання приїжджала здібна молодь, яка примножувала досягнення кафедри і робила їх відомими у всій країні.

За 60 років існування інституту на кафедрі підготовлено біля 180 майстрів спорту, які з успіхом захищали честь інституту, міста і країни на змаганнях різного рівня. З представників спортивної гімнастики, крім великих досягнень Чукаріна В. І., про які вже було сказано, спортивну славу кафедри

здобували: Пліско В. К. — чемпіон СРСР у вправах на перекладині; Ткачов Б. Ю. — неодноразовий чемпіон України, чемпіон СРСР у вільних вправах, учасник чемпіонату світу у 1958 році; Паршин В. І., Афонін В. М., Кравченко М. М., Шуб Г. Ю. — призери чемпіонатів України, СРСР і престижних міжнародних змагань; Сафронов В. І. — чемпіон і призер чемпіонатів України СРСР, Універсиади — 73, срібний призер чемпіонату світу у командному заліку; Макуц Б. — абсолютний чемпіон Європи серед юніорів, чемпіон Європи у вправах на брусах і опорному стрибку, абсолютний чемпіон Світу, чемпіон XXII Олімпійських ігор у командному заліку; Марцинків С. — чемпіон України, призер чемпіонатів СРСР і Європи; Куть Ю. — чемпіонка України, срібний призер чемпіонату Європи серед молоді; Кавійчик У. — чемпіонка Всесвітньої Універсиади в командному заліку; Шеремета Л. — чемпіонка України, призер Олімпійських ігор; Тирик Г. — призер чемпіонатів України і престижних міжнародних змагань.

З представників спортивної акробатики, що були підготовлені в стінах кафедри вагомими досягненнями здобули Чернявий О., Заціорський В., Миرون М., Бедрацький В., Заглада В., які були неод-

норазовими чемпіонами і призерами чемпіонатів України і СРСР; Тупайло Г. і Міщишин Г. — чемпіонами молодіжних Ігор України, срібними призерами Кубка СРСР; Бурак А. — чемпіоном України, переможцем першості світу, переможцем міжнародних змагань; Бенько Г., Мігул Г., Ярмолюк О. — переможцями та призерами першостей, чемпіонатів України та міжнародних змагань; Сениця М., Мацьків Р., Артимо З. — фіналістами першості та Кубка СРСР, переможцями першостей України, призерами чемпіонатів України та міжнародних змагань.

Чемпіонкою світу з художньої гімнастики стала Аверкович Є.; учасницею Олімпійських ігор — Паслась О.

За період існування кафедри 14 випускників отримали почесне звання заслуженого тренера України (Собенко П. Т., Чернявий О. Ф., Каменев В. І., Пайтра Є. Н., Корсун В. М., Ясюкевич В. П., Голотко Б. В., Короленко Л. П., Патаман М. М. та ін.).

Всі ці досягнення — результат наполегливої наукової і творчої практичної роботи педагогічного колективу працівників кафедри гімнастики.

Кафедра завжди приділяла велику увагу науково-дослідній роботі. Так, за роки існування кафедри близько 30 її випускників здобули вчені звання та ступені.

Теми науково-дослідних робіт викладачів кафедри тісно пов'язані з практикою олімпійських та масових видів гімнастики. У складі комплексної наукової групи зі збірною командою СРСР зі спортивної гімнастики тривалий час працював Кривенко А. Б., зі збірною командою України — Афонін В. М., Кирилов В. Ю., Славик М. І., Петренко К. Г.

Викладачі кафедри є авторами ряду науково-методичних і навчальних посібників, багатьох публікацій у вітчизняних та зарубіжних виданнях. Доценти Собенко П. Т. і Чукарін В. І. є авторами декількох навчально-методичних розробок, які тривалий час використовувались тренерами і спеціалістами зі спортивної гімнастики з метою побудови спортивного тренування, удосконалення методів навчання і підготовки спортсменів високого класу; доценти Петренко К. Г. і Славик М. І. — науково-методичної розробки, де розкриваються питання планування засобів спеціальної фізичної підготовки в періодах тренувального циклу; доценти Бубела О. Ю., Петрина Р. Л., — навчально-методичного посібника «Основна гімнастика»; старший викладач Сениця А. І. — навчально-методичного посібника з курсу загальної гімнастики; Пугач Н. В. — методичних рекомендацій з профілактики та корекції порушень постави в учнів загальноосвітніх шкіл.

Найбільш високі досягнення в галузі розробки наукових питань теорії і методики фізичного ви-

ховання і спортивного тренування належать студенту кафедри, випускнику інституту 1954 року Заціорському В. М. Його роботи, присвячені питанням розвитку фізичних якостей спортсменів, сучасних проблем біомеханіки спорту, втілення у тренувальний процес сучасних технологій, стали бібліографічною рідкістю і здобули визнання не тільки на теренах колишнього СРСР, але й у всьому світі.

Жалей А. А. вивчав взаємозв'язок сили і витривалості спортсменів. Результати його досліджень використовувались у процесі роботи над розвитком фізичних якостей гімнастів.

Питання методики програмованого навчання техніки гімнастичних і акробатичних вправ розглядались в наукових працях Заглади В. Ю. Результати його роботи увійшли у зміст підручника для інститутів фізичної культури «Спортивная гимнастика» і відомого серед спеціалістів навчально-методичного посібника «Акробатические упражнения».

Методи педагогічного контролю в тренувальному процесі гімнастів розроблялись Афоніним В. М. Багато його рекомендацій увійшли у зміст підручників з теорії і методики гімнастики і широко використовуються у плануванні навчально-тренувального процесу гімнастів вищих розрядів.

Питання об'єктивізації оцінки за техніку виконання змагальних вправ у спортивних видах гімнастики розглядались в роботах Резнікова Ю. О. Зміст його досліджень широко використовується суддями для оцінки змагальних композицій спортсменів.

У роботах Кривенко А. Б. аналізуються питання удосконалення процесу планування тренувальних навантажень гімнастів вищих розрядів в різних періодах тренувального циклу. За рекомендаціями автора будується процес підготовки гімнастів збірної команди України до найвідповідальніших змагань.

Розробкою питань розподілу засобів спеціальної силових підготовки в процесі тренувальних занять гімнастів високої кваліфікації займався Петренко К. Г. Ним розроблені практичні рекомендації з планування процесу спеціальної фізичної підготовки в гімнастиці.

Актуальні проблеми спеціалізованої технічної підготовки у спортивній гімнастиці піднімались в роботах Кирилова В. Ю. і Васильчука А. Л. Оригінальні пристосування до гімнастичних приладів і модернізоване тренажерне устаткування, що розроблене Кириловим В. Ю., стали незамінним атрибутом обладнання сучасних гімнастичних залів. Васильчук А. Л. за розробку комплексу оригінальної вимірювальної апаратури для контролю за тренувальним процесом гімнастів отримав авторське свідоцтво Комітету у справах відкриттів та винаходів СРСР.

Суттєвий внесок у розробку питань, пов'язаних з методикою підготовки спортсменок у художній гімнастиці, зроблений Сосіною В.Ю. і Крапівіною Є.О. Сосіна В.Ю. займалась розробкою методики навчання вправам в художній гімнастиці з урахуванням білатерального регулювання; Крапівіна Є.О. — удосконаленням техніки опорних обертових рухів в художній гімнастиці.

Питання управління тренувальними навантаженнями у змагальному періоді підготовки з урахуванням функціонального стану гімнастів досліджував Славик М.І.

За останні шість років суттєві досягнення кафедри у науково-дослідній і науково-методичній роботі пов'язані з творчими пошуками групи молодих викладачів: Петрини Р.Л., Пугач Н.В., Бубели О.Ю.

Петрина Р.Л. вивчав особливості відчуття ритму у дітей молодшого шкільного віку; Пугач Н.В. — заходи профілактики та корекції порушень постави у дітей 6—7 років, що займаються художньою гімнастикою; Бубела О.Ю. — питання оптимізації процесу формування постави у дітей молодшого шкільного віку з використанням комп'ютерних технологій. Її комп'ютерна програма «Діагностика» отримала авторське свідоцтво Міністерства освіти і науки України.

Велика увага приділяється кафедрою науковій темі, що є причетною до підготовки спеціалістів в галузі гімнастики, фізичної культури і спорту. Розробляє цю тему Сениця А.І. Її тема розкриває актуальні питання формування професійно-педагогічних вмінь та навичок у студентів інститутів фізичної культури у процесі самостійної роботи з підготовки спортивно-театралізованих свят та показових виступів. На основі результатів наукової роботи в навчальний процес інституту запроваджено дисципліну «Режисура та організація спортивно-мистецьких заходів». Слід нагадати, що саме Сениця А.І. (Мельник А.І.) у 1986 році була першою студенткою, яка з успіхом захистила першу дипломну роботу на кафедрі.

У найближчий час очікується завершення написання дисертаційних робіт викладачів кафедри, серед яких Осадців Т.П. (в роботі розглядаються питання педагогічного контролю дітей 7—9 років, які займаються спортивними танцями), Міщишина Л.А. (вивчаються шляхи підвищення рівня фізичної підготовленості школярів 15—16 років засобами спортивної аеробіки), Сениця М.М. (досліджуються закономірності формування вестибулярної стійкості у акробатів 7—10 років на етапі початкової спортивної підготовки).

Щорічно на кафедрі проводиться Всеукраїнська науково-практична конференція «Сучасні пробле-

ми розвитку теорії та методики гімнастики», випускається збірник робіт провідних фахівців з видів гімнастики. Регулярно проводяться семінари з підвищенням кваліфікації викладачів кафедри і педагогічних працівників вищих навчальних закладів Львівщини за темами: «Сучасні проблеми спортивної термінології»; «Проблеми розвитку спортивних видів гімнастики на Львівщині»; «Популяризація масових видів гімнастики та пропаганда здорового способу життя».

Викладацьким складом кафедри розроблена навчально-методична документація і проводяться навчальні заняття зі студентами інституту з наступних дисциплін: Теорія і методика гімнастики; Режисура та організація спортивно-мистецьких заходів; Ритміка та хореографія; Коригуюча гімнастика; Теорія і методика викладання обраної спеціальності; Спортивно-педагогічне вдосконалення; Хореографія; Організація і методика масового спорту.

За останні роки на кафедрі відкриті нові спеціалізації: хореографія, спортивні танці, оздоровчі види гімнастики (аеробіка та фітнес, сучасні танці).

Кафедра є організатором та співорганізатором ряду міжнародних та національних змагань з гімнастики, аеробіки та акробатики: меморіалу Є. Орищина, Кубку-меморіалу В.І. Чукаріна, Кубку України, першості міста з масових видів гімнастики, першостей та чемпіонатів області зі спортивної гімнастики, акробатики, аеробіки та фітнесу, Кубку Лева та Кубку Галичини з гімнастики та акробатики, ігор школярів та Універсіад Львівщини та ін. За останні три роки силами викладачів, студентів та юних спортсменів, підготовлених кафедрою, проведено більше 300 показових виступів різного масштабу та 13 великомасштабних спортивно-мистецьких свят. Представники кафедри є учасниками Етно-концертів та шоу-програм на міжнародному пісенному конкурсі «Євробачення — 2005».

Налагоджена співпраця з львівським телебаченням. Інформація про заходи кафедри та їх результати друкуються в пресі (Високий Замок, Львівська Газета, Гарт, Рагуша, Спортівка).

Студенти кафедри беруть участь у змаганнях різного рівня — першості та чемпіонати області, України, Кубки України, обласні та Всеукраїнські Універсіади, міжнародні змагання та турніри. Переможцями та призерами Всеукраїнських та міжнародних змагань стали: Паслась О. (учасниця Олімпійських ігор, фіналістка Чемпіонату світу з художньої гімнастики); Коромець Р. (бронзовий призер Чемпіонату України зі стретчфлексу); Самойлов Є. (срібний призер Чемпіонату України, бронзовий призер міжнародних змагань «Зірки над Бугом» зі спортивної акробатики); Ярош Д., Загребіна Г. (переможці Чемпіонату України серед студентів зі спортивних танців).

Кафедра проводить велику спортивно-масову роботу, щодо організації та проведення масових спортивно-мистецьких свят, показових виступів; шефської допомоги СШ, ДЮСШ, технікумам, ПТУ, вузам у проведенні тренувань, занять, змагань, спортивно-масових заходів.

На базі кафедри організовано роботу груп «Здоров'я» для людей різного віку, груп початкової спортивної підготовки з гімнастики та акробатики; результатами роботи яких стали досить високі досягнення їх вихованців.

Вперше за історію розвитку акробатики на Львівщині бронзовими призерами Чемпіонату Європи серед юніорів у чоловічих групових вправах

та у командному заліку стали вихованці тренерів-викладачів Аліни та Михайла Сениці Ростислав Романяк, Орест Михальчук, Андрій Москва, Роман Пецух, які є багаторазовими призерами та переможцями першостей України та багатьох престижних міжнародних змагань.

Високий авторитет кафедри підтримують біля 1500 її випускників, переважна більшість яких працювала і працює в різних галузях фізичної культури та спорту. Про належний професійний рівень спеціалістів з гімнастики свідчить і той факт, що близько 40 випускників кафедри з успіхом працюють в країнах Європи, Азії, Америки.

ЛЕГКА АТЛЕТИКА У ЛЬВІВСЬКОМУ ІНФІЗКУЛЬТІ

Володимир Конестяпін, к.пед.н., доцент, завідувач кафедри,
Михайло Микіч, доцент, мс

Легка атлетика, як навчальна дисципліна, викладається у Львівському державному інституті фізичної культури з дня його заснування, а кафедра теорії і методики легкої атлетики була створена у 1947 році.

Виконуючим обов'язки завідувача кафедри до 1948 року був Павло Чубанов, який у подальшому працював на кафедрі до 1975 року в якості старшого викладача.

З 1948 року до 1976 року кафедру очолював Дмитро Оббаріус. Саме під його керівництвом колектив кафедри досягнув найбільших успіхів у підготовці висококваліфікованих легкоатлетів, серед яких було чимало призерів та учасників Олімпійських ігор, рекордсмени світу, Європи, колишнього СРСР, переможці найпрестижніших легкоатлетичних змагань. Серед них: Ігор Тер-Ованесян, Юрій Кутенко, Віталій Чорнобай, Леонід Барковський, Михайло Стороженко, Лідія Цимош, Олег Степаненко, Віктор Баліхін та ін. Усі відомі легкоатлети Львівщини пройшли знамениту «Лісову школу» Дмитра Оббаріуса та використовували у тренуванні збудовану ним на стадіоні ЛДІФК похилу бігову доріжку.

Разом з Дмитром Оббаріусом та Павлом Чубановим в ті роки на кафедрі працювали відомі педагоги-тренери, такі як Всеволод Тіпаков, Олек-

сандр Мозоха, Віталій Чорнобай, Євген Сяч, Вадим Запорожанов, Василь Євтушенко, Олексій Смірнов, Олександр Бойко, Юрій Примаков та ін.

З 1976 року по 1988 рік кафедру очолював Віталій Чорнобай — випускник ЛДІФК 1950 року, який працював на кафедрі до 1993 року. Саме під його керівництвом колектив кафедри досягнув найбільших успіхів у науковій роботі, розбудові стадіону та манежу. Розроблені ним інструментальні методики (акселерометрія, радіо — та телеподометрія) дозволили викладачам та студентам кафедри проводити актуальні на той час наукові дослідження, захистити дисертаційні роботи. Розроблені ним методики використовуються на кафедрі й до сьогодні.

З 1988 року по 1994 рік кафедру очолював Віталій Михайлов, випускник ЛДІФК 1970 року, який зосередив роботу колективу кафедри на науково-методичному забезпеченні навчально-тренувального процесу.

Після 30 років роботи на кафедрі у 1994 році її очолив випускник ЛДІФК 1963 року Михайло Микіч. Маючи величезний досвід праці, він успішно керував нею до 2002 року. Завдяки всебічним зв'язкам в легкоатлетичному світі України, він зміг на базі ЛДІФК організувати і неодноразово проводити міжнародні та всеукраїнські змагання з легкої атлетики. Михайло Микіч сьогодні продовжує працювати на кафедрі на посаді доцента.